

numerické derivovanie

$x_0, \dots, x_n$ urč, $x_i \neq x_j$ pre $i \neq j$

$f_0, \dots, f_n$ funkcie hodnoty $f_i = f(x_i)$

$P(x)$ interpoláciu polynom: $f'(x) \approx P'(x)$

$$P(x) = \sum_{i=0}^n f_i l_i(x) \Rightarrow$$

brajbrodovi formule:

$$P'(x_0) = \frac{1}{2h} (-3f_0 + 4f_1 - f_2) \quad \boxed{h = x_2 - x_1 = x_1 - x_0}$$

$$P'(x_1) = \frac{1}{2h} (f_2 - f_0)$$

$$P'(x_2) = \frac{1}{2h} (f_0 - 4f_1 + 3f_2)$$

$$\Rightarrow P'(x) = \sum_{i=0}^n f_i l_i'(x)$$

druhá derivácia:

$$P''(x_1) = \frac{1}{h^2} (f_0 - 2f_1 + f_2)$$

píšte: Nech $f(x) = 2^x \sin x$. Aproximujte hodnotu $f'(1,05)$ použitím $h=0,05$ a $h=0,01$ a brajbrodovej cubrálnnej formule, ak mi dajete hodnoty:

x_i	1,0	1,04	1,06	1,10
$f(x_i)$	1,6829420	1,7732994	1,8188014	1,9103998

$$1) h=0,05 \Rightarrow x_0 = 1, x_1 = 1,05, x_2 = 1,1$$

$$f'(1,05) \approx \frac{1}{0,1} (1,9103998 - 1,6829420) = 2,274028$$

$$2) h=0,01 \Rightarrow x_0 = 1,04, x_1 = 1,06, x_2 = 1,06$$

$$f'(1,05) \approx \frac{1}{0,02} (1,8188014 - 1,7732994) = 2,2751$$

To isté, ale funkcie hodnoty rozdelené na $\frac{3}{3}$ d.m.

$$1) h=0,05$$

$$f'(1,05) \approx \frac{1}{0,1} (1,9103998 - 1,6829420) = 2,274028$$

L^* , $h=0,01$

$$f'(1,05) \approx \frac{1}{0,02} (1,81\cancel{4} - 1,77\cancel{3}) = 2,275\cancel{4}58817295476$$

prvňá hodnota: $f'(1,05) = 2,2751458817295476$

Di väčšom počítaní (väčšej návesnosti funkčných hodnôt) sme dostali horší výsledok pri menšom kroku. Vysvetlenie:

$$f'(x_1) = \frac{1}{2h} (f_2 - f_0) - \frac{h^2}{6} f'''(\xi), \quad \xi \in [x_0, x_2]$$

$$f'(x_1) \approx \frac{1}{2h} (\tilde{f}_2 - \tilde{f}_0) \quad \tilde{f}_0, \tilde{f}_2 - \text{približné funkčné hodnoty}$$

$$\left| f'(x_1) - \frac{1}{2h} (\tilde{f}_2 - \tilde{f}_0) \right| \leq \frac{1}{2h} (|f_2 - \tilde{f}_2| + |f_0 - \tilde{f}_0|) + \frac{h^2}{6} |f'''(\xi)|$$

$$\left(\text{označme } \varepsilon = \max \{|f_2 - \tilde{f}_2|, |f_0 - \tilde{f}_0|\}, M = \max_{x \in [x_0, x_2]} |f'''(x)| \right)$$

$$\Rightarrow \left| f'(x_1) - \frac{1}{2h} (\tilde{f}_2 - \tilde{f}_0) \right| \leq \underbrace{\frac{\varepsilon}{h}}_{\rightarrow \infty} + \underbrace{\frac{h^2}{6} M}_{\rightarrow 0 \text{ pre } h \rightarrow 0}$$

pre $h \rightarrow 0$

Druhý člen chyby narastá so rastújúcim sa krokom.

príklad 2. Odvodte fäšbodovú formulu pre ekvidistančné určky s krokom h

$$f'(x_0) \approx \frac{1}{12h} (f_{-2} - 8f_{-1} + 8f_1 - f_2).$$

x_i	x_2	x_{-1}	x_0	x_1	x_2
f_i	f_{-2}	f_{-1}	f_0	f_1	f_2

$$h = x_i - x_{i-1}, \\ i \in \{2, 1, 0, -1\}$$

$$w(x) = \prod_{i=-2}^2 (x - x_i) = (x - x_{-2})(x - x_{-1})(x - x_0)(x - x_1)(x - x_2)$$

$$\Pi_i(x) = \frac{w(x)}{x - x_i} \quad L_i(x) = \frac{\Pi_i(x)}{\prod_{j \neq i} (x_j)}, \quad i \in \{-2, -1, 0, 1, 2\}$$

$$f(x) \approx P(x) = \sum_{i=-2}^2 f_i L_i(x) \quad f'(x_0) \approx P'(x_0) = \sum_{i=-2}^2 f'_i L'_i(x_0)$$

$$L'_i(x_0) = \frac{\Pi'_i(x_0)}{\Pi_i(x_i)}$$

$$\left(\frac{d}{dx}\Big|_{x=x_0}\right)(\Pi_{-2}(x)) = \left(\frac{d}{dx}\Big|_{x=x_0}\right)((x-x_{-1})(x-x_0)(x-x_1)(x-x_2)) = 2h^3$$

$$\left(\frac{d}{dx}\Big|_{x=x_0}\right)(\Pi_{-1}(x)) = \left(\frac{d}{dx}\Big|_{x=x_0}\right)((x-x_{-2})(x-x_0)(x-x_1)(x-x_2)) = 4h^3$$

$$\begin{aligned} \left(\frac{d}{dx}\Big|_{x=x_0}\right)(\Pi_0(x)) &= \left(\frac{d}{dx}\Big|_{x=x_0}\right)((x-x_{-2})(x-x_{-1})(x-x_1)(x-x_2)) = \\ &= 2h^3 + 4h^3 - 4h^3 - 2h^3 = 0 \end{aligned}$$

$$\left(\frac{d}{dx}\Big|_{x=x_0}\right)(\Pi_1(x)) = \left(\frac{d}{dx}\Big|_{x=x_0}\right)((x-x_{-2})(x-x_{-1})(x-x_0)(x-x_2)) = -4h^3$$

$$\left(\frac{d}{dx}\Big|_{x=x_0}\right)(\Pi_2(x)) = \left(\frac{d}{dx}\Big|_{x=x_0}\right)((x-x_{-2})(x-x_{-1})(x-x_0)(x-x_1)) = -2h^3$$

$$\Rightarrow P'(x_0) = f_{-2} \cdot \frac{2h^3}{-h \cdot (-2h) \cdot (-3h) \cdot (-4h)} + f_{-1} \cdot \frac{4h^3}{h \cdot (-h) \cdot (-2h) \cdot (-3h)}$$

$$+ f_0 \cdot \frac{0}{+2h \cdot (+h) \cdot (-h) \cdot (-2h)} + f_1 \cdot \frac{-4h^3}{3h \cdot 2h \cdot h \cdot (-h)}$$

$$+ f_2 \cdot \frac{-2h^3}{4h \cdot 3h \cdot 2h \cdot h}$$

$$= \frac{1}{12h} (f_{-2} - 8f_{-1} + 8f_1 - f_2)$$

numerické integrovanie

$$I(f) = \int_a^b w(x) f(x) dx \approx \sum_{i=0}^n A_i f_i = Q(f) - \text{všeobecná kvadraturná formula}$$

↓

koeficienty kvadratúrnej formule

váhová funkcia (pre $w(x) \equiv 1$ odhadujeme integrál funkcie f na intervale $[a, b]$)

$Q(f)$ má stupňu premosti $f \Leftrightarrow$ je perná pre polynómy do stupňa p (vrátane)

$Q(f)$ pre $n+1$ vrhov má stupňu premosti najviac $2n+1$
 $\Rightarrow$ Gaušove formule

integrácia interpoláciu polynómu na
 ekvidistantných vrchoch $\Rightarrow$ Newton-Cotesove formule

píklad. Nasledujúce integrály vypočítajte a) lichobežníkovým,
 b) Simpsonovým pravidlom. Vysledky porovnajte s presnými hodnotami.

$$1) \int_1^2 \ln x \, dx = [\ln x - x]_1^2 = 2 \ln 2 - 2 + 1 = 2 \ln 2 - 1 \\ \approx 0,386294361119891$$

$$2) \int_0^{0,1} x^{\frac{1}{3}} \, dx = \left[\frac{3}{4} x^{\frac{4}{3}} \right]_0^{0,1} = \frac{3}{4} 0,1^{\frac{4}{3}} \approx 0,0348119$$

$$3) \int_0^{\frac{\pi}{3}} (\sin x)^2 \, dx = \int_0^{\frac{\pi}{3}} \overline{1 - (\cos x)^2} \sin x \, dx$$

$I. \quad 1 = \sin^2 x + \cos^2 x$ $II. \quad \cos(2x) = \cos^2 x - \sin^2 x$
$I. - II.$ $1 - \cos(2x) = 2 \sin^2 x$ $\Rightarrow \sin^2 x = \frac{1}{2} - \frac{1}{2} \cos(2x)$

$$= \int_0^{\frac{\pi}{3}} \frac{1}{2} - \frac{1}{2} \cos(2x) \, dx = \left[\frac{x}{2} - \frac{1}{4} \sin(2x) \right]_0^{\frac{\pi}{3}} \\ = \frac{\pi}{6} - \frac{1}{4} \cdot \frac{\sqrt{3}}{2} \approx 0,307092424652189$$

a) Lichoberežníkové pravidlo: $\int_a^b f(x) dx \approx \frac{b-a}{2} (f(a) + f(b))$

$$1) \int_1^2 \ln x dx \approx \frac{2-1}{2} (\ln 2 + \ln 1) = \frac{\ln 2}{2} \approx 0,39657359$$

$$2) \int_0^{0,1} x^{\frac{1}{3}} dx \approx \frac{0,1-0}{2} (0,1^{\frac{1}{3}} + 0^{\frac{1}{3}}) = 0,05 \cdot \sqrt[3]{0,1} \\ \approx 0,023207944168$$

$$3) \int_0^{\frac{\pi}{3}} \sin^2 x dx \approx \frac{\frac{\pi}{3}-0}{2} (\sin^2 \frac{\pi}{3} + \sin^2 0) = \frac{\pi}{6} \cdot \frac{3}{4} \\ \approx 0,3926990816987$$

b) Simpsonovo pravidlo: $\int_a^b f(x) dx \approx \frac{b-a}{6} (f(a) + 4f\left(\frac{a+b}{2}\right) + f(b))$

$$1) \int_1^2 \ln x dx \approx \frac{2-1}{6} (\ln 1 + 4 \ln \left(\frac{3}{2}\right) + \ln 2) \\ \approx 0,385834602$$

$$2) \int_0^{0,1} x^{\frac{1}{3}} dx \approx \frac{0,1-0}{6} (0^{\frac{1}{3}} + 4 \cdot 0,05^{\frac{1}{3}} + 0,1^{\frac{1}{3}}) \\ \approx 0,03229619138$$

$$3) \int_0^{\frac{\pi}{3}} \sin^2 x dx \approx \frac{\frac{\pi}{3}-0}{6} (\sin^2 0 + 4 \sin^2 \frac{\pi}{6} + \sin^2 \frac{\pi}{3}) \\ \approx 0,305432619$$

píklad. Odvodné Newtonovu-Cotesovu formulu uravňateľného typu pre interval $[a, b]$ a $n=3$ (pravidlo 3(8)).

$$\int_a^b f(x) dx \approx \frac{b-a}{8} \left(f(a) + 3f\left(a + \frac{b-a}{3}\right) + 3f\left(a + \frac{2(b-a)}{3}\right) + f(b) \right)$$

$$f(x) \approx P(x) - \text{interpolating polynomial} \Rightarrow \int_a^b f(x) dx = \int_a^b P(x) dx$$

$$h = \frac{b-a}{3} \Rightarrow x_0 = a, x_1 = a+h, x_2 = a+2h, x_3 = a+3h = b$$

$$P(x) = f_0 + f[x_0, x_1](x-x_0) + f[x_0, x_1, x_2](x-x_0)(x-x_1) \\ + f[x_0, x_1, x_2, x_3](x-x_0)(x-x_1)(x-x_2)$$

x_i	f_i	
a	f_0	$\frac{f_1-f_0}{h}$
$a+h$	f_1	$\frac{f_2-f_1}{h}$
$a+2h$	f_2	$\frac{f_3-f_2}{h}$
$a+3h$	f_3	$\frac{f_2-2f_1+f_0}{2h^2}$
		$\frac{f_3-3f_2+3f_1-f_0}{6h^3}$

$$\int_a^b 1 dx = b-a = \boxed{\frac{b-a}{8} \cdot 8}$$

$$\int_a^b (x-a) dx = \left[\frac{(x-a)^2}{2} \right]_a^b = \frac{(b-a)^2}{2} = \frac{b-a}{8} \cdot 4(b-a) = \boxed{\frac{b-a}{8} \cdot 12h}$$

$$\int_a^b (x-a)(x-(a+h)) dx = \int_a^b (x-a)^2 - h(x-a) dx =$$

$(x-a)-h$

$$= \left[\frac{(x-a)^3}{3} \right]_a^b - h \int_a^b (x-a) dx = \frac{(b-a)^3}{3} - h \frac{(b-a)^2}{2}$$

$$= (b-a)^2 \left(\frac{b-a}{3} - \frac{h}{2} \right) = (b-a)^2 \cdot \frac{h}{2} = (b-a) \cdot \frac{3}{2} h^2 = \boxed{\frac{b-a}{8} \cdot 12h^2}$$

$$\int_a^b (x-a)(x-(a+h))(x-(a+2h)) dx = \int_a^b (x-a)((x-a)^2 - 3h(x-a) + 2h^2) dx$$

$$\begin{aligned}
 &= \int_a^b (x-a)^3 - 3h(x-a)^2 + 2h^2(x-a) dx = \\
 &= \left[\frac{(x-a)^4}{4} \right]_a^b - h \left[(x-a)^3 \right]_a^b + \cancel{h^2} \left[(x-a)^2 \right]_a^b = \\
 &= \frac{(b-a)^4}{4} - h(b-a)^3 + h^2(b-a)^2 = (b-a)^2 \left(\frac{9}{4}h^2 - 3h^2 + h^2 \right) = \\
 &\Rightarrow (b-a)^2 \cdot \frac{h^2}{4} = \boxed{\frac{b-a}{8} \cdot 6h^3}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &\int_a^b P(x) dx = f_0 \cdot \frac{b-a}{8} \cdot 8 + \frac{f_1-f_0}{h} \cdot \frac{b-a}{8} \cdot 12h \\
 &+ \frac{f_2-2f_1+f_0}{2h^2} \cdot \frac{b-a}{8} \cdot 12h^2 + \frac{f_3-3f_2+3f_1-f_0}{6h^3} \cdot \frac{b-a}{8} \cdot 6h^3 = \\
 &= \frac{b-a}{8} (8f_0 + 12f_1 - 12f_0 + 6f_2 - 12f_1 + 6f_0 + f_3 - 3f_2 + 3f_1 - f_0) \\
 &= \frac{b-a}{8} (f_0 + 3f_1 + 3f_2 + f_3)
 \end{aligned}$$

příklad. Určete normární výběr x_0 a x_1 , a koeficienty A_0, A_1 pro formulu

$$\int_0^{\pi} \sin x \cdot f(x) dx \approx A_0 f(x_0) + A_1 f(x_1)$$

tak, aby byl dosiahnutý maximální stupň presnosti.

Počet koreňov je $n+1=2$, takže maximální stupň presnosti je $2n+1=3$. Formula má být teda prevedena polynomem do stupně 3. Slouží ověřit pro $1, x, x^2, x^3$:

$$f(x) = x^0 : \int_0^{\pi} \sin x \cdot 1 dx = [-\cos x]_0^{\pi} = 1 - (-1) = 2 = A_0 + A_1$$

$$f(x) = x^1 : \int_0^{\pi} \sin x \cdot x dx = [-\cos x \cdot x]_0^{\pi} + \int_0^{\pi} \cos x \cdot 1 dx \\ = \pi + 0 = A_0 x_0 + A_1 x_1$$

$$f(x) = x^2 : \int_0^{\pi} \sin x \cdot x^2 dx = [-\cos x \cdot x^2]_0^{\pi} + 2 \int_0^{\pi} \cos x \cdot x dx \\ = \pi^2 + 2 [\sin x \cdot x]_0^{\pi} - 2 \int_0^{\pi} \sin x dx \\ = \pi^2 - 4 = A_0 x_0^2 + A_1 x_1^2$$

$$f(x) = x^3 : \int_0^{\pi} \sin x \cdot x^3 dx = [-\cos x \cdot x^3]_0^{\pi} + 3 \int_0^{\pi} \cos x \cdot x^2 dx \\ = \pi^3 + 3 [\sin x \cdot x^2]_0^{\pi} - 6 \int_0^{\pi} \sin x \cdot x dx \\ = \pi^3 - 6\pi = A_0 x_0^3 + A_1 x_1^3$$

Riešime systém 4 rovnic so 4 neznámymi:

$$\text{I. } A_0 + A_1 = 2$$

$$\text{II. } A_0 x_0 + A_1 x_1 = \pi$$

$$\text{III. } A_0 x_0^2 + A_1 x_1^2 = \pi^2 - 4$$

$$\text{IV. } A_0 x_0^3 + A_1 x_1^3 = \pi^3 - 6\pi$$

Najdeme koeficienty polynómu

$$\begin{aligned} w(x) &= (x - x_0)(x - x_1) \\ &= x^2 - (x_0 + x_1)x + x_0 x_1 \\ &= x^2 + a_1 x + a_0 \end{aligned}$$

$$a_0 \cdot \text{I} + a_1 \cdot \text{II} + \text{III} :$$

$$\underbrace{A_0(x_0^2 + a_1 x_0 + a_0)}_0 + \underbrace{A_1(x_1^2 + a_1 x_1 + a_0)}_0 = \pi^2 - 4 + \pi a_1 + 2a_0$$

$$\Rightarrow 2a_0 + \pi a_1 = 4 - \pi^2$$

$$a_0 \cdot \text{II} + a_1 \cdot \text{III} + \text{IV} :$$

$$\underbrace{A_0 x_0(x_0^2 + a_1 x_0 + a_0)}_0 + \underbrace{A_1 x_1(x_1^2 + a_1 x_1 + a_0)}_0 = \pi^3 - 6\pi + (\pi^2 - 4)a_1 + \pi a_0$$

$$\Rightarrow \pi a_0 + (\pi^2 - 4)a_1 = 6\pi - \pi^3$$

$$\left(\begin{array}{cc|c} 2 & \pi & 4 - \pi^2 \\ \pi & \pi^2 - 4 & 6\pi - \pi^3 \end{array} \right) \sim \left(\begin{array}{cc|c} 2 & \pi & 4 - \pi^2 \\ 0 & \frac{\pi^2 - 4}{2} & 4\pi - \frac{\pi^3}{2} \end{array} \right) \sim$$

$$\sim \left(\begin{array}{cc|c} 2 & \pi & 4 - \pi^2 \\ 0 & 1 & -\pi \end{array} \right) \Rightarrow \begin{aligned} a_1 &= -\pi \\ a_0 &= \frac{4 - \pi^2 - (-\pi) \cdot \pi}{2} = 2 \end{aligned}$$

$$w(x) = x^2 - \pi x + 2$$

$$x_{0,1} = \frac{\pi \pm \sqrt{\pi^2 - 8}}{2}$$

A_0 a A_1 dopĺňame rôzne II a III. (lineárny systém)

evidentne platí $A_0 = A_1 = 1$

Príklad 1. Odhadnite funkčné hodnoty distribučnej funkcie štandardizovaného normálneho rozdelenia

$$f(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_{-\infty}^x e^{-\frac{1}{2}t^2} dt.$$

Vzhľadom k tomu, že platí

$$f'(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{1}{2}x^2}, \quad f''(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{1}{2}x^2} \cdot (-x),$$

je funkcia $f(x)$ riešením lineárnej diferenciálnej rovnice druhého rádu

$$f''(x) + xf'(x) = 0.$$

Funkčné hodnoty odhadneme na intervale $[0, 5]$. Nech $x_0 = 0, x_1, \dots, x_{n-1}, x_n = 5$ je $n+1$ ekvidištantných uzlov na tomto intervale. Prvú a druhú deriváciu funkcie f vo vnútorných uzloch $x_1, \dots, x_{n-1}$ approximujeme pomocou jej funkčných hodnôt $f_0, \dots, f_n$ a pomocou nasledujúcich formúl:

$$f'(x_i) \approx \frac{f_{i+1} - f_{i-1}}{2h}, \quad f''(x_i) \approx \frac{f_{i-1} - 2f_i + f_{i+1}}{h^2}, \quad i \in \{1, \dots, n-1\}.$$

To nás privedie k $n-1$ lineárnym rovniciam pre $n+1$ neznámych funkčných hodnôt $f_0, \dots, f_n$:

$$\begin{aligned} f''(x_i) + x_i f'(x_i) &= 0, \\ \frac{f_{i-1} - 2f_i + f_{i+1}}{h^2} + x_i \frac{f_{i+1} - f_{i-1}}{2h} &= 0, \\ (2 - hx_i)f_{i-1} - 4f_i + (2 + hx_i)f_{i+1} &= 0, \quad i \in \{1, \dots, n-1\}. \end{aligned}$$

Zvyšné dve rovnice dostaneme z okrajových podmienok: $f_0 = 1/2$ a vzhľadom k tomu, že $\lim_{x \rightarrow \infty} f(x) = 1$, môžeme použiť $f_n = 1$. Stačí už len zvoliť n a príslušný systém rovníc vyriešiť.

```

function [x]=int_exp_dif(n,a)

h=a/n;

A=-4*eye(n+1)+2*diag([ones(1,n-1) 0],-1)-h*diag([h:h:(a-h) 0],-1)
    +2*diag([0 ones(1,n-1)],1)+h*diag([0 h:h:(a-h)],1);
A(1,1)=1;
A(n+1,n+1)=1;

b=zeros(n+1,1);
b(1,1)=1/2;
b(n+1,1)=1;

x=linsolve(A,b);

end

x=int_exp_dif(5,5);
t=linspace(0,5,6);
plot(t,x,'r-','LineWidth',1.5)

```

```

hold on

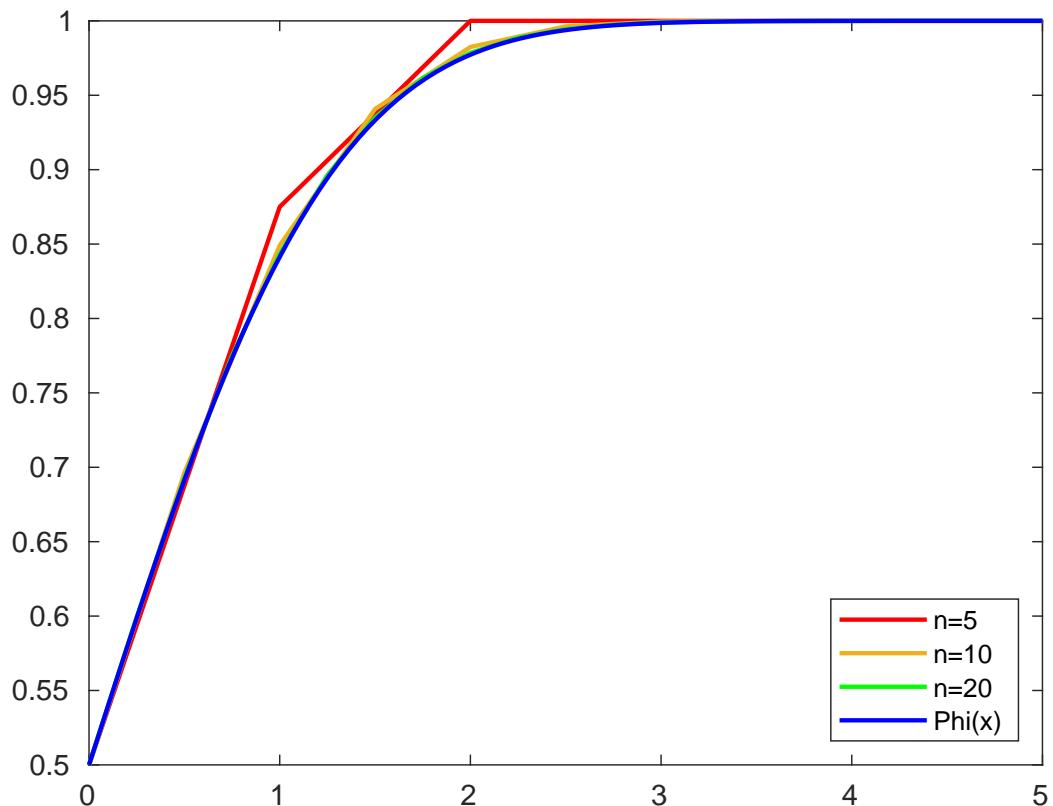
x=int_exp_dif(10,5);
t=linspace(0,5,11);
plot(t,x,'-', 'Color',[0.929 0.694 0.125], 'LineWidth',1.5)

x=int_exp_dif(20,5);
t=linspace(0,5,21);
plot(t,x,'g-','LineWidth',1.5)

legend('n=5','n=10','n=20','Location','southeast')

t=linspace(0,5,100);
plot(t,erf(t/sqrt(2))/2+1/2, 'b-','DisplayName','Phi(x)', 'LineWidth',1.5);

```


Príklad 2. Odhadnite funkčné hodnoty Fresnelových integrálov

$$x(t) = \int_0^t \cos(s^2) ds, \quad y(t) = \int_0^t \sin(s^2) ds.$$

Vzhľadom k tomu, že platí

$$\begin{aligned} x'(t) &= \cos(t^2), & x''(t) &= -2t \sin(t^2), \\ y'(t) &= \sin(t^2), & y''(t) &= 2t \cos(t^2), \end{aligned}$$

sú funkcie $x(t)$ a $y(t)$ riešením systému dvoch lineárnych diferenciálnych rovníc druhého rádu

$$\begin{aligned}x''(t) + 2ty'(t) &= 0, \\y''(t) - 2tx'(t) &= 0.\end{aligned}$$

Funkčné hodnoty odhadneme na intervale $[-7, 7]$. Nech $t_{-n}, \dots, t_n$ je $2n+1$ ekvidištantných uzlov na tomto intervale. Prvú a druhú deriváciu funkcií x a y vo vnútorných uzloch approximujeme rovnako ako v predošлом príklade. To nás priviedie k nasledujúcemu systému $4n-2$ lineárnych rovníc pre $4n+2$ neznámych funkčných hodnôt $x_{-n}, \dots, x_n$ a $y_{-n}, \dots, y_n$:

$$\begin{aligned}\frac{x_{i-1} - 2x_i + x_{i+1}}{h^2} + 2t_i \frac{y_{i+1} - y_{i-1}}{2h} &= 0, \quad i \in \{-n+1, \dots, n-1\} \\ \frac{y_{i-1} - 2y_i + y_{i+1}}{h^2} - 2t_i \frac{x_{i+1} - x_{i-1}}{2h} &= 0, \quad i \in \{-n+1, \dots, n-1\},\end{aligned}$$

ktorý má po úprave tvar

$$\begin{aligned}x_{i-1} - 2x_i + x_{i+1} + ht_i(y_{i+1} - y_{i-1}) &= 0, \quad i \in \{-n+1, \dots, n-1\} \\ y_{i-1} - 2y_i + y_{i+1} - ht_i(x_{i+1} - x_{i-1}) &= 0, \quad i \in \{-n+1, \dots, n-1\},\end{aligned}$$

Vďaka limitným vzťahom

$$\lim_{t \rightarrow \pm\infty} x(t) = \pm\sqrt{\frac{\pi}{8}}, \quad \lim_{t \rightarrow \pm\infty} y(t) = \pm\sqrt{\frac{\pi}{8}}$$

môžeme dodefinovať zvyšné štyri rovnice nasledujúcim spôsobom:

$$x_{-n} = -\sqrt{\frac{\pi}{8}}, \quad x_n = \sqrt{\frac{\pi}{8}}, \quad y_{-n} = -\sqrt{\frac{\pi}{8}}, \quad y_n = \sqrt{\frac{\pi}{8}}.$$

```
function [x]=fresnel_num_dif(n,a)

h=a/n;

A11=(diag([ones(1,2*n-1) 0],-1)+diag([1 -2*ones(1,2*n-1) 1])+diag
([0 ones(1,2*n-1)],1));

A12=-h*diag([((-a+h):h:(a-h)) 0],-1)+h*diag([0 ((-a+h):h:(a-h))
],1);

A=[A11 A12;-A12 A11];

b=zeros(4*n+2,1);
b(1,1)=-sqrt(pi/8);
b(2*n+1,1)=sqrt(pi/8);
b(2*n+2,1)=-sqrt(pi/8);
b(4*n+2,1)=sqrt(pi/8);

x=linsolve(A,b);

end
```

```

x=fresnel_num_dif(25,7);
plot(x(1:(2*25+1),1),x((2*25+2):(4*25+2),1), 'r-')

hold on

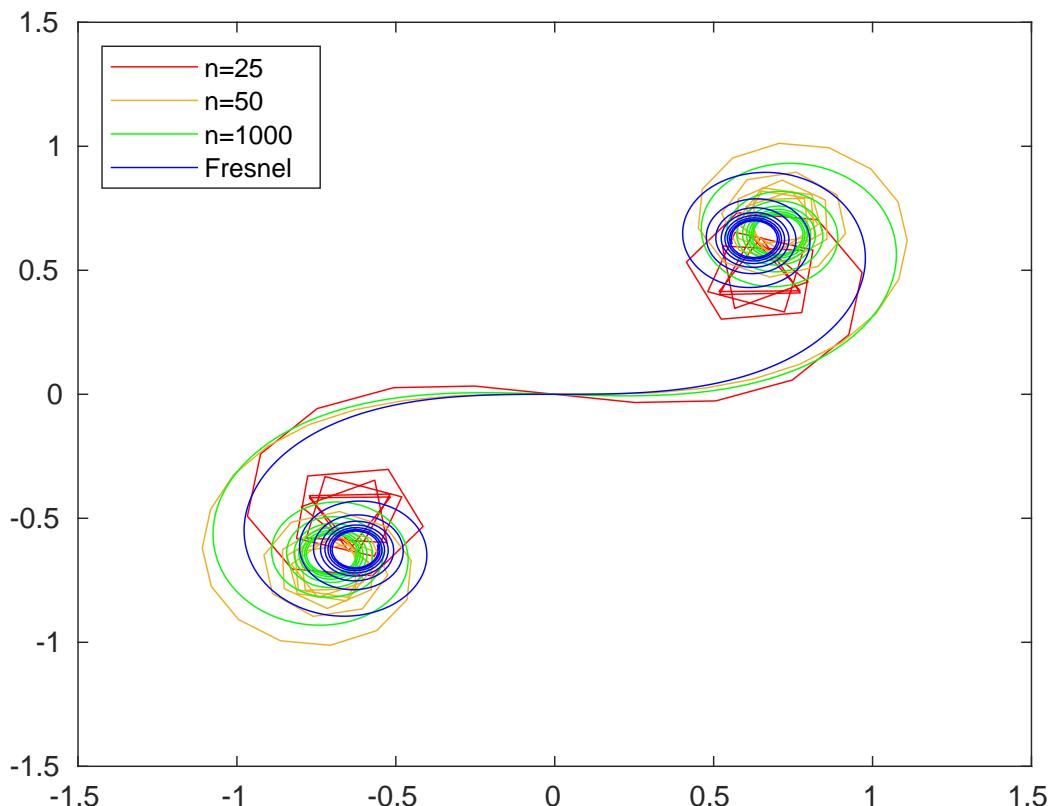
x=fresnel_num_dif(50,7);
plot(x(1:(2*50+1),1),x((2*50+2):(4*50+2),1), '-','Color',[0.929
0.694 0.125])

x=fresnel_num_dif(1000,7);
plot(x(1:(2*1000+1),1),x((2*1000+2):(4*1000+2),1), 'g-')

legend('n=50','n=100','n=1000','Location','northwest')

t=linspace(-7,7,800);
plot(sqrt(pi/2)*fresnelc(sqrt(2/pi)*t),sqrt(pi/2)*fresnels(sqrt
(2/pi)*t), 'b-','DisplayName','Fresnel');

```


Fresnelove integrály evidentne konvergujú dosť pomaly a interval $[-7, 7]$ nie je dosť široký na to, aby sme v jeho krajiných bodoch mohli ako okrajové podmienky použiť ich limitné hodnoty. Navýše ak nás zaujíma len tvar počiatocnej časti krivky, môžeme odhadnúť hodnoty Fresnelových integrálov v krajiných bodoch užšieho intervalu a tie použiť ako okrajovú podmienku. Zameriame sa na interval $[-1, 1]$ a odhad uskutočníme pomocou Taylorovho rozvoja funkcií $\sin(x^2)$ a $\cos(x^2)$.

Pripomeňme, že funkcia sínus sa dá na celom svojom definičnom obore rozvinúť do svojho Taylorovho radu:

$$\sin(x) = x - \frac{x^3}{3!} + \frac{x^5}{5!} - \frac{x^7}{7!} + \dots = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n}{(2n+1)!} x^{2n+1}.$$

Taylorov rad funkcie $\sin(x^2)$ má preto tvar

$$T(x) = x^2 - \frac{x^6}{3!} + \frac{x^{10}}{5!} - \frac{x^{14}}{7!} + \dots = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n}{(2n+1)!} x^{4n+2}.$$

Dá sa ukázať, že v každom bode $x \in \mathbb{R}$ platí $T(x) = \sin(x^2)$. Integrujme:

$$\begin{aligned} \int_0^1 \sin(t^2) dt &= \int_0^1 \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n}{(2n+1)!} t^{4n+2} dt = \sum_{n=0}^{\infty} \int_0^1 \frac{(-1)^n}{(2n+1)!} t^{4n+2} dt \\ &= \sum_{n=0}^{\infty} \left[\frac{(-1)^n}{(2n+1)!(4n+3)} t^{4n+3} \right]_0^1 = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n}{(2n+1)!(4n+3)}. \end{aligned}$$

Uvedený rad je alternujúci a pre chybu aproksimácie n -tým čiastočným súčtom máme horný odhad:

$$\left| \int_0^1 \sin(t^2) dt - s_n \right| < |a_{n+1}|.$$

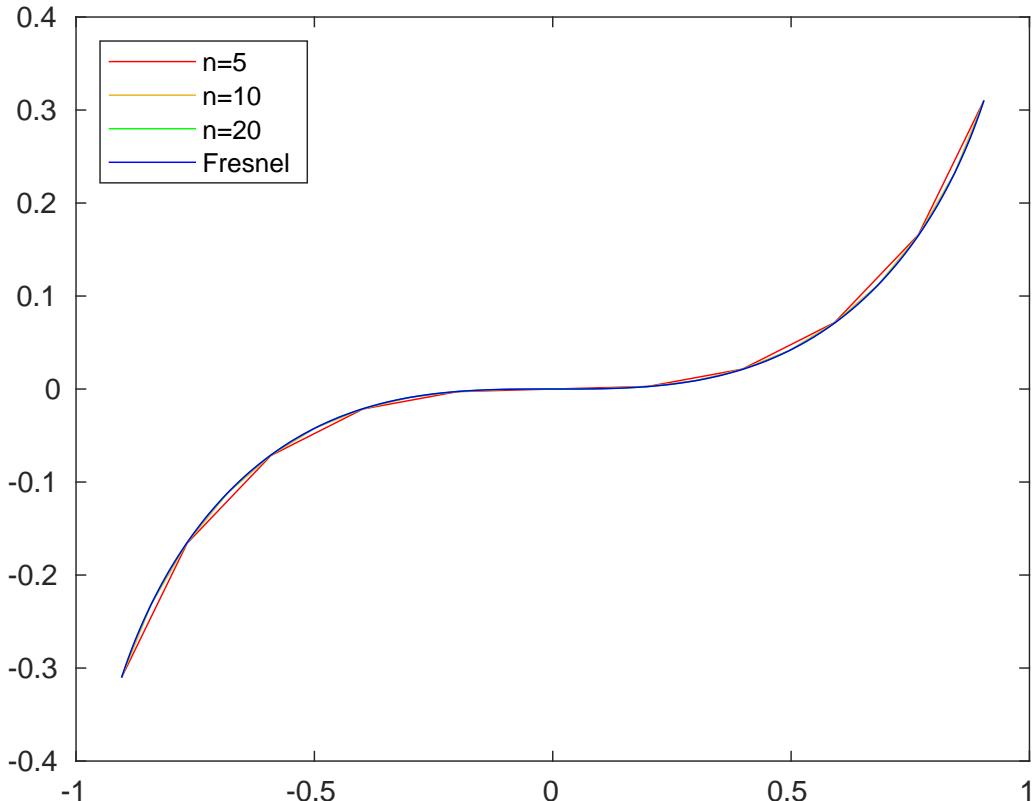
Zvoľme presnosť 10^{-4} , takže potrebujeme nájsť n , pre ktoré platí $|a_{n+1}| < 10^{-4}$:

$$\begin{aligned} \frac{1}{(2n+3)!(4n+7)} &< 10^{-4} \\ (2n+3)!(4n+7) &> 10^4 \end{aligned}$$

Zrejme prvé n , pre ktoré táto rovnosť platí je $n = 2$. Určme teda približnú hodnotu integrálu:

$$\begin{aligned} \int_0^1 \sin(t^2) dt &\approx \sum_{n=0}^2 \frac{(-1)^n}{(2n+1)!(4n+3)} = \frac{1}{3} - \frac{1}{42} + \frac{1}{120 \cdot 11} = \frac{13 \cdot 20 \cdot 11 + 7}{7 \cdot 120 \cdot 11} = 0,310\overline{281385} \\ &\approx 0,31028. \end{aligned}$$

Podobne by sme sa dopracovali aj k odhadu $x(1) \approx 0,90452$.

Krivka $(x(t), y(t))$ sa používa pri stavbe ciest a železníc.

